

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΡΠΑΘΟ

Από τον
ΚΑΛΟΥΣΤ ΠΑΡΑΓΚΑΜΙΑΝ

Ελάχιστα είναι γνωστά μέχρι σήμερα για τα σπήλαια και τα βάραθρα της Καρπάθου. Οι σβεστόλιθοι είναι περιορισμένοι σε μερικές περιοχές: ΝΑ από τις Μενέτες, ΝΑ των Πηγαδιών, Α του Απερίου, Ν του Μεσοχωρίου ως τη Βολάδα, στον Όλυμπο και τη βόρεια περιοχή του νησιού, την Αυλώνα, το Τρίστομο, καθώς και τη Σαριά, όπου είναι έντονα δολομιτιωμένοι. Το υπόλοιπο νησί αποτελείται κυρίως από φλύσχη. Περισσότερο καρστοποιημένο είναι το βόρειο μέρος του νησιού.

Η αποστολή αυτή είχε ως κύριο αντικείμενο τη βιολογική δειγματοληψία σπηλαίων και ένα μέρος της χρηματοδοτήθηκε από την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στη φοιτήτρια βιολογίας Εύη Μακρή, στον πρώην Πρόεδρο Πηγαδιών Γιώργο Η. Μακρή και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς τους για τη βοήθεια που μου παρείχαν.

Παρακάτω δίνονται περιγραφές για πέντε βάραθρα και σπήλαια και χαρτογραφήσεις για τέσσερα, που είναι και οι πρώτες για το νησί.

1. Βάραθρο "Διαβολότρυπα"

Το βάραθρο ανακαλύφθηκε και εξερευνήθηκε πριν από λίγα χρόνια από δύο επίδοξους και θαρραλέους νεαρούς, τους Μιχάλη Αλεξίου και Σωτήρη Λέκκα. Το είχαν επισκεφτεί αρκετές φορές και είχαν αποδώσει τις σχετικές διαστάσεις του πολύ ικανοποιητικά σε μια πρόχειρη χαρτογράφηση. Οι ίδιοι έδωσαν το όνομα στο βάραθρο και τις αίθουσές του τα οποία και διατηρούμε. Εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε από τον γράφοντα στις 7.7.1990.

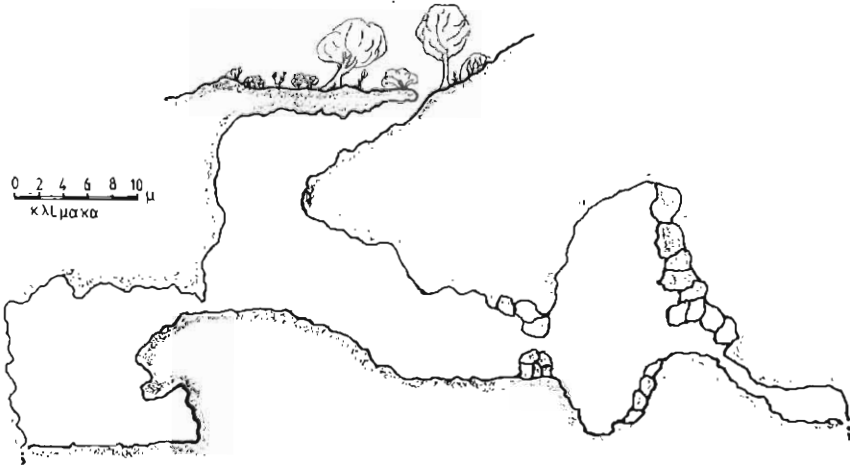
Προσπέλαση: Το βάραθρο βρίσκεται στην περιοχή Λαρνιώτσια 3 χλμ. ΝΝΑ των Πηγαδιών (βλ. Χάρτη Ω1). Από το σημείο που λέγεται Πέτρινος Άρτος, ανηφορίζοντας την πλαγιά στα δεξιά του δρόμου για μισή ώρα, φτάνουμε στην είσοδο που είναι εξαιρετικά δύσκολο να βρεθεί, λόγω της βλάστησης και των μικρών διαστάσεών της. Η ευρύτερη περιοχή είναι δασώδης με πεύκα.

Περιγραφή: Το βάραθρο είναι μια διάκλαση που προχωρά από ΝΔ προς ΒΑ. Η είσοδος έχει διαστάσεις 1 x 0,5 μ. Ακολουθεί απότομη κατάβαση 6 μ. περίπου και στη συνέχεια κατακόρυφη κατάβαση ακόμη 11 μ. που οδηγεί στη "Σάλα της Νεκροκεφαλής". Βορειοανατολικά

*Speleological investigations on Karpathos island
by K. Paragamian*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Τοπικό Τμήμα ΚΡΗΤΗΣ
Βάραθρο Διαβολότουπα
 Πηγάδα, ν ΚΑΡΠΑΘΟΣ

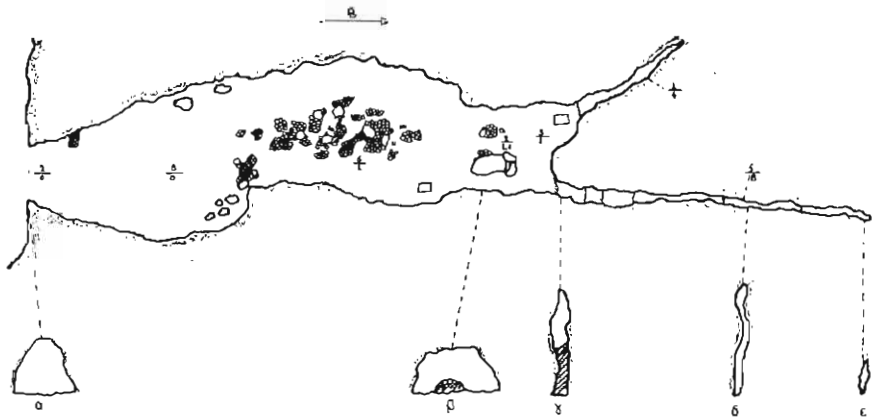
ΤΟΜΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΝΔ→ΒΑ

ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ-ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ: Καλούστ Παρασκαμιάν © 1990

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Τοπικό Τμήμα ΚΡΗΤΗΣ
 Σπήλαιο Ποταμού, Πηγάδα, ν ΚΑΡΠΑΘΟΣ

ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ: Καλούστ Παρασκαμιάν © 1990

ΥΠΟΜΝΗΜΑ:

τ	ΥΨΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΕΙΣΟΔΟ	σ.β.δ.δ.ε. τ.ο.μ.ε.τ.
▲	ΥΨΟΣ ΟΡΟΦΗΣ	●
□	ΑΝΑΣΚΑΦΗ	○
		κ.λ.σ.η. δ.α.π.ε.δ.ο.υ.

υπάρχει η "Μικρή Σάλα ΙΙ" που οδηγεί στη "Μεγάλη Σάλα". Στο ΝΔ μέρος της διάκλασης υπάρχει η "Μικρή Σάλα Ι". Το συνολικό μήκος της διάκλασης είναι 66 μ., ενώ το κατακόρυφο βάθος είναι 30 μ.

2. Σπήλαιο "Του Ποταμού"

Την πληροφορία για το σπήλαιο μου έδωσε ο κ. Γ. Η. Μακρής. Εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε από τον γράφοντα στις 7.7.1990.

Προσπέλαση: Στο 4ο χλμ. του δρόμου Πηγαδιών - Απερίου (όπου βρίσκεται και το εργοστάσιο της Δ.Ε.Η.) παίρνουμε τον αριστερό χωματοδρόμο που οδηγεί στο αντλιοστάσιο της Δ.Ε.Η.. Μετά από ένα χιλιόμετρο ανηφορίζουμε την κοίτη του χειμάρρου για 400 μ. Στο σημείο αυτό υπάρχει ένα πηγάδι σβησίματος ασβέστη. 20 μ. ψηλότερα προς Ν φαίνεται η είσοδος του σπηλαίου (βλ. Χάρτη Ω2). Η ευρύτερη περιοχή ονομάζεται Βροντή. Η άλλοτε καταπράσινη από πεύκα περιοχή ήταν κατάνυρη, γεμάτη στάχτες, από την πρόσφατη πυρκαϊά.

Περιγραφή: Η αφιδωτή είσοδος βρίσκεται σε υψόμετρο 100 μ. και έχει διαστάσεις 2,5 x 2 μ. (βάση x ύψος). Ακολουθεί ένας επιμήκης θάλαμος μήκους 25 μ., μέσου πλάτους 5 μ. και μέσου ύψους 5 μ., με κατεύθυνση Ν - Β. Από εκεί το σπήλαιο στενεύει πολύ κατά μήκος μιας διάκλασης 15 μ., μέσου πλάτους 0,5 μ. και μέσου ύψους 4 μ. Αριστερά της εισόδου υπάρχει μια μισογκρεμισμένη ξερολιθιά. Στο σπήλαιο έχουν γίνει δύο τουλάχιστον ανασκαφές. Το σπήλαιο ήταν παλιότερα κοίτη ποταμού που διευρύνθηκε σταδιακά. Λόγω της πυρκαϊάς, η σχετική υγρασία ήταν πολύ χαμηλή, μόλις 40%, ενώ η θερμοκρασία ήταν στον κυρίως θάλαμο 20°C και στο τέλος της διάκλασης 17°C.

3. Βάραθρα "Βουλισμένη Ι" και "Βουλισμένη ΙΙ"

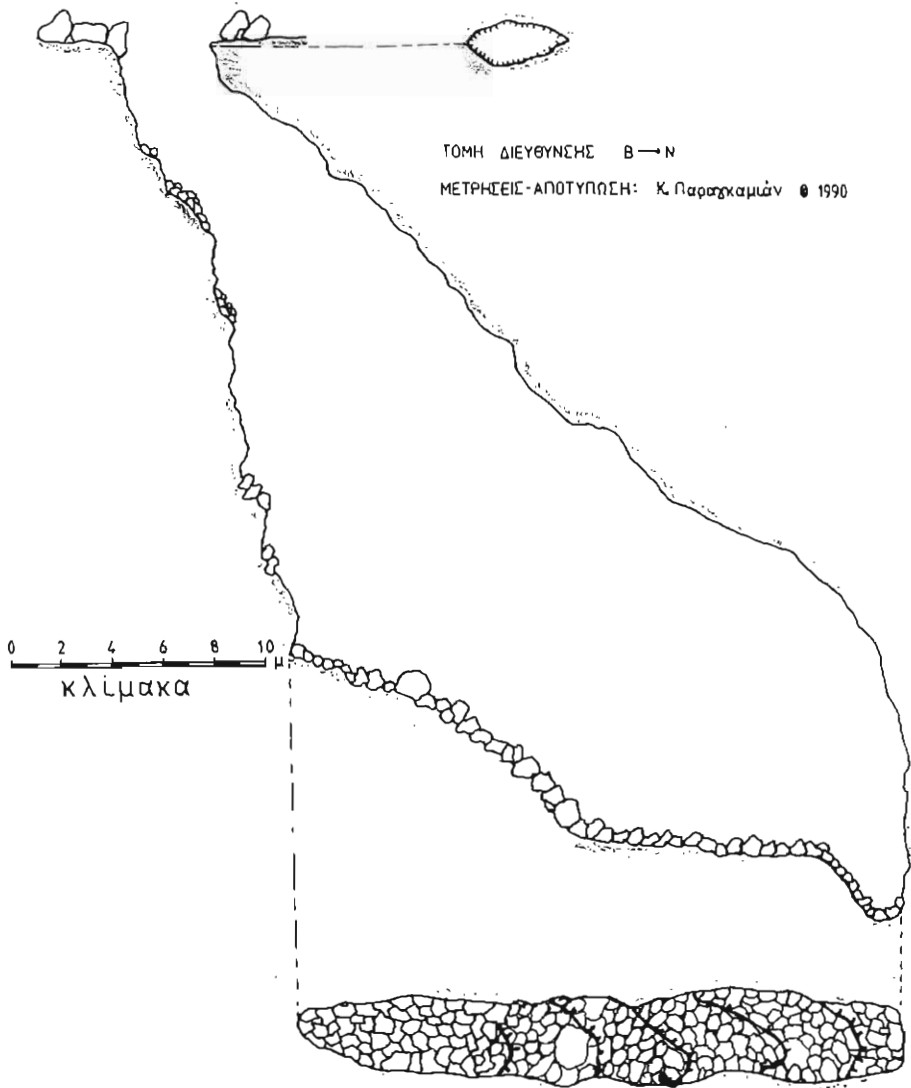
Το "Βουλισμένη Ι" ανακαλύφθηκε, εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε από τον γράφοντα στις 8.7.1990.

Προσπέλαση: Βρίσκονται στο 9ο χλμ. του δρόμου από το Απέρι για τη Σπόα (βλ. Χάρτη Ω3). Την περιοχή κάλυπτε μεγάλο πευκοδάσος που όμως κήκε στην πρόσφατη φωτιά που έπληξε το νησί. Η θέση είναι δίπλα στο δρόμο, εύκολα ορατή στα δεξιά, γνωστή με το όνομα "Βουλισμένη". Πρόκειται για μια μεγάλη καθίζηση η οποία έχει δημιουργήσει ένα εκτεταμένο σύστημα διακλάσεων που συχνά επικοινωνούν μεταξύ τους. Μόνο δύο από αυτές είναι αρκετά μεγάλες για να εξερευνηθούν και βρίσκονται στην βόρεια άκρη της καθίζησης.

Περιγραφή: Το βάραθρο "Βουλισμένη Ι" είναι μια διάκλαση διανοιγμένη σε μαλακό ασβεστόλιθο και έχει διεύθυνση Β - Ν. Είναι απότομα καταφορική και πολύ στενή, ώστε η κατάβαση έγινε δύσκολα και με αντιστηρίξη. Έχει μήκος (προβολή σε επίπεδο) περίπου 20 μ., ενώ συνεχίζει πολύ στενά για να περάσει άνθρωπος. Το μέσο φάρδος είναι 0,4 μ. Η θερμοκρασία ήταν στο βάθος 18°C και η σχετική υγρασία 60%.

100 μ. νότια της "Βουλισμένης Ι" υπάρχει ένα άλλο πολύ μεγαλύτερο βάραθρο, το οποίο το χειμώνα λειτουργεί σαν καταβόθρα. Το βάραθρο "Βουλισμένη ΙΙ" είχε φραγμένη την είσοδο με πολλές πέτρες. Μετά από πολλές ώρες προσπάθειών για την διάνοιξή της, εγκατέλειψα γιατί ήταν αδύνατο να βγάλω μια πέτρα μεγάλων διαστάσεων που ήταν και η τελευταία. Πρέπει να έχει βάθος τουλάχιστον

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Τοπικό Τμήμα ΚΡΗΤΗΣ
Βάραθρο του δρόμου κον Σπόας Καρπάθου

χιστον 20 - 30 μ. Σε μια άλλη επίσκεψη θα επιχειρηθεί η εξερεύνησή του.

4. Βάραθρο "Του Δρόμου"

Εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε από τον γράφοντα στις 8.7. 1990. Το βάραθρο μου το υπέδειξε ο κ. Βασίλης Μενεάκης από τα Πηγάδια Καρπάθου.

Προσπέλαση: Βρίσκεται σε απόσταση 11 χλμ από το Απέρι στη Σπόα, ακριβώς στο δεξιό χείλος του δρόμου και 2,2 χλμ. από το βάραθρο "Βουλιασμένη Ι" (βλ. Χάρτη Ω4). Το υψόμετρο είναι 350 μ. 30 μ. πιο πριν υπήρχε και άλλο βάραθρο, το οποίο όμως μαζώθηκε κατά τις εργασίες διεύρυνσης του δρόμου. Έγιναν προσπάθειες να μαζωθεί και αυτό το βάραθρο, αλλά λόγω του μεγέθους του δεν γέμισε. Οι πολλές και ασταθείς πέτρες και ογκόλιθοι έκαναν δύσκολη και επικίνδυνη την εξερεύνησή του. (Ω4 στον χάρτη).

Περιγραφή: Πρόκειται για διάκλαση διεύθυνσης Β - Ν. Η είσοδος έχει διαστάσεις 4 x 2 μ. Το μέγιστο βάθος του είναι 35 μ., οι μεγάλες ποσότητες χώματος, πετρών και ογκολίθων είναι φανερό ότι το έχουν μειώσει πολύ. Η σχετική υγρασία ήταν 60%, ενώ η θερμοκρασία 18°C.

5. Σπήλαιο "Αγίου Ιωάννη"

Το σπήλαιο βρίσκεται στο βόρειο μέρος του νησιού. Πρόκειται για κοίλωμα σε λατυποπαγές το οποίο έχει διευρυνθεί και διαμορφωθεί σε εκκλησία. Έχουν κατασκευαστεί εξωτερικά εγκαταστάσεις (κελιά, υπόστεγο, κλπ.), γιατί κάθε χρόνο στην εορτή της εκκλησίας γίνεται γλέντι. Η ευρύτερη περιοχή είναι υπερβοσκημένη από τα μουλάρια και τα γαϊδούρια που αφήνουν ελεύθερα οι κάτοικοι της Αυλώνας όταν δεν τα χρειάζονται. Το τοπίο είναι πράγματι πολύ εντυπωσιακό.

Προσπέλαση: Από την Αυλώνα υπάρχει μονοπάτι που μετά μιας ώρας πορεία οδηγεί στο σπήλαιο (βλ. Χάρτη Ω5).

Περιγραφή: Εξωτερικά της εισόδου έχει διαμορφωθεί ένα μπαλκόνι με υπέροχη θέα προς τη θάλασσα και την απέναντι απόκρημη ακτή. Η είσοδος του σπηλαίου είναι διαμορφωμένη σε αψιδωτό σχήμα. Μερικά σκαλοπάτια οδηγούν στη μοναδική αίθουσα που είναι λίγο - πολύ κυκλική με διάμετρο 15 μ. περίπου. Μπροστά στην είσοδο μια μικρή κολυμβήθρα σμιλεμένη σε μάρμαρο σε σχήμα σταυρού συλλέγει το νερό που στάζει από την οροφή. Το σπήλαιο αυτό δεν χαρτογραφήθηκε.

ABSTRACT

Very little is known about the caves and potholes of Karpathos island. Limestones are restricted in the central and the northern parts of the island. Since no other information exists, this contribution is the first, providing descriptions for five caves and potholes. The expedition took place in July 1990 and was partially supported by the Hellenic Speleological Society.

1. Pothole "Diavolotrypa": Explored and mapped on 7.7.1990. It

is situated in Larniotissa, 3 km SE of Pigadia. The total depth is 30 m and the length of the bottom 66 m (Ω1).

2. Cave "*Tou Potamou*": Explored and mapped on 7.7.1990. It is situated in Vrondi, 5 km NW of Pigadia, on the right bank of the river "Potamos". The altitude is 100 m. The total length is 40 m (Ω2).

3. Pothole "*Voulismeni II*": Explored and mapped on 7.8.1990. It is situated at Voulismeni, on the 9th km of the road leading from Aperi to Spoa. A rather narrow pothole 20 m in length (Ω3).

4. Pothole "*Tou Dromou*": Explored and mapped on 7.8.1990. It is situated on the 11th km of the road leading from Aperi to Spoa, on the right edge of the road. The altitude is 3500 m. The total depth is 35 m (Ω4).

5. Cave "*Agios Ioannis*": Explored and mapped on 7.9.1990. A rather circular cave 15 m in diameter, formed by man and used as church. It is situated at the northern part of the island, about one hour walk from Avlona village down to the sea (Ω5).